

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer ha-Milu'im

Schönhack, Joseph

יסוי, קאהנייש

Varsha, 629 = 1869

צ תוא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9688

פתכר בלס"ו (בילד , גאטצענבילד) פסל ואליל .

פתל ת' ונלוזים (משלי ז טו) ומפתלון (פערדרעהט ; הינטערליסט) .

פתלגא ת"י פתלתול (דברים לז ה) פתלגא (פערשלאגען , פער-דרעהעט) .

פתם (ירו' שנס יג) צד הוא בפתם ; צ"ל "בפתם" בסמ"ך *πιθος* (א' טאָננע) בערך פטם [וכן הוא שם (זילס ד) במי"ת] .

פתמנא (ת"י דברים לז לג) לרישי הוא פחמנא (גיפטיגע) פתנים .

פתפות (סה"ר, סמכוני) פתפתי ביצים יש כאן . (ירו' סנסדרין יא) פתפתי ביצים היו שם ; כמו בש"ס (שנס קט .) פעפוע ביצים (א' מישען , מישמאש) דבר מעורב ואיננו מבורר .

פתק (ז"ק ו .) פותקין ביבותיהם (ליו-טען) ענין המשכה והעברה .

פתקא (חולין לא .) לעפר דכולי פתקא ; כמו ,פקתא" (טהאל) שדה ובקעה .

פתקם (ספרי האזינו) ; כע' אפיטקום לעיל (קאָנזור) .

פתר (ירו' ז"מ ספ"ד) ר"א מלחא הוי מפתר סרדוותיה ; בערך פשר ב (ליוליכ-מאָנען) פי' שהחם אותם כדי שיתראו רטוב (פריש) ושמן , ומלת סרדוותיה , צ"ל "סרקוותיה" *σαρκος* (פלייש) עי"ע סקרייא .

פתר (ירו' ע"ז ז) פתריה רברבייא *ποτρων* (פרינק-געשירר) כמו פוטירן במי"ת בערך פטר ה .

צ

צב מל"ם (ליוז ז ה) הלא צבא לאנוש (בעשטיממונג, דיענסט-צייט) .

צב ת' ונטעו גנות (ירמי' כט ה) וצובו גנין (פלאַנצען) .

צבא (ויקרא יא כט) וצבא לזנוהי (קראַטע) ל"מ .

צוב (ירו' פירוזין ה) בעשויים צובה ; כמו "חצובה" (דרייפוס) עי"ע .

צבעא (ת"י ויקרא יא יג) צבעא יתירה (פֿינגער , צעה) מל"מ .

צבר (ירו' שנס ד) צבר של קורות (שיכטע) כע' סואר .

צבת (א) (סוכס נז .) וצבתן בסימא (געזעללשאַפֿטס) ענין אגודה וחברה , מע' צבת ג .

צבת (ב) (תמיד ז) ושייפי להו בחבלא דצבתא . (ע"ז טה ;) בצבתא לנגבן ; כמו סבתא וסיב (באסט) , או הוא מע' צבת א .

צד (א) ת' התעיק עיניך (משלי כג ה) אין תצד עיניך [ת צר הוא ט"ס] בלס"ו צ"ד (בליקען ; ליינקען) ענ' הבטה .

צד (ב) ת' ולא ישיגו (משלי ז יט) ולא צידין (עמפֿאָנגען , געניסען) כהוראת מלת *capto* בל"ד .

צד (ג) (ת"י שמות כח ט) ואין לציד בריה , (שס יט טו) לא תקרבון לצד אתתא (בייאואָהנען) ענין ביאה .

צד (ד) ; (ארט אונד ווייזע) עי"ע כיצד .

צדא (דניאל ג יד) הצדא שדרך מישך ? (איזט עם וואָהר) האם אמת הדבר ? ולר"ק הוא ענין לעג (פֿער-האָנונג , פֿערשפּאַטטען) וכן ת' לוּעג לרש "דמצדי למסכנא" .

צדד ת' ותשם בפוך (מ"ז ט ל) בצדידה (שמינקע) מין צבע פמראה כחול .

צודנייתא (שנס קלו .) צודנייתא בעית למיכר ; צ"ל "צודנייתא" *σωραον* (געזעללשאַפֿטס מאהל) סעודת מריעים , ע"ע צורני .

צדה ת"י פאת ראשיכם (ויקרא יט כז) צדהי ראשיכון ; כמו "צדעי" (שלייפֿע) כדמפרש במכות (כ ;) זה המשוה

המשוה צדעיו .

צֶהָא ת' ציה (איוב כד יט) צהיא [בקצת נוס'] (טרַאָקען , דורסט) וכן בלס"ו .

צֶהָב (מנחות סח:) צהבו פניו של ר' ; מל"מ (פרייליך ; גלאַנצען) ענין הארה ושמחה .

צֶהָר (קדושין מח:) הא בציהרא (לאקע) ציר דגים , וי"מ י צהר (אַהל) .

צָוָאָה (ז"ב קמז) בצוואה בעלמא (בעפעהל ; מאַסמאַמענט) שמר צווי של שכיב מרע .

צוּוּחַ (ז"ק פו.) וצווחי מהנהו קרטופני (ליידען, שמערצען).

(סנה לג:) וקמצווחי ריה ; ענ' הכאבה .

צוּוּחַ (ירו' סוסה ט) והוון צווחין בפרגמטיא ; נראה שצ"ר "נהוון צווחין" (געמיינשאַפֿט) שותפים [מז] .

צַחְצַחַ (מד' סהלים יח) והביא מיני צחצוחין של ברזל . (סוסה מז.) אל ירך כו' וצחצוח חרבות (פאָליר , גלאַנץ) ברק .

צִירִין (וי"ר ו) המצפצפין אלו המציינין ; צ"ל "מצייצין" (צירפען, שירפען) כקול עופות קטנים , וכן הוא שם בויר' (יח) .

צִירִין (זרכ' ה.) שערים המצויינים בחלכה (אויסגעצייכענט) מסומן ונודע .

צִירִיץ (חולין פד:) אבל ציירץ לית לן בה

(זיעדען , צישען) משמיע קול ומרתית .
צִירִיר (זרכ' י.) אין צייר כאלהינו (מאלער) בע' צר ב .

צִירִיר (ז"ר יז) והוות ציירה בידיה ; ענ' אחיזה , ע"ע צר ב לקמן .

צִירָא ת"י הכוס (ויק' יא יז) ציירא ; שם עוף טמא , ע"ע קדיא .

צִירָא ת' במצור ובמצוק (דברים כח נג) בציירא ובעקתא (בעדרענגניס, בעלאגערונג) .

צִרְת' תצלינה (שמ"א ג יא) יצלן (קלינגען, געללען) .

צִלּוּבְחָא (ע"ז לט.) כע' צלופחא .

צִלָּם (ירו' כלא' ז) במלע אית לך למימר בהדין צלמא ברם בהדין רכיכא ; כמו "צנמא" (פֿעלו) סלע קשה , והק"ע מגיה שם .

צִלְמִין (ירו' מעשר' ח) חרובי שיטה וצלמונה ; שם מקום לד"ק .

צִלְצִלָא (סנה' ק.) כביעתא דצלצלא לא משכחינן ; מין עוף קטן , ע"ע צצלא .

צִמְד (וי"ר כו) והות צמידא אמרה (געוואָנחה) רגילה .

צִמְחָא (זכור' מד.) [בענ' מומי האוון] תנא אף הצימח כו' מאן דבעי צימח ואשתכח גדיא חזיזא ; פי' חסר אזנים , ע"ע חזו [מח] .

צִמִּי (ירו' מ"ק ג) והוה יתיב מצמי מפרוי (אבשניידען) נטל צפרניו , ע"ע

[מז] צווח ז , (ירוש' סוסה ט) אנשי אמנה כו' כהדא חד ר' הוה קרי ליה לאחיה צוור והוון צווחין בפרגמטיא והוה אמר לית אנא מצטלה ענתי ; פי' הק"ע , כהדא , כהא חד נער קרא לאחיו צוור שיבוא : והוון וכו' . שהיו לועקים הקונים שיבוא עם סחורתו למכור — ולי נראה שז"ל "נהוון צווחין" פי' שרז ות"ח אחד נקרא לאחיו צוור , להיות עמו שותף לעסוק בסחורה , והוא לא רצה לבטל מלמודו .

[מח] צמח , הנה רש"י פי' "הלמח כו' ואשתכח גדיא חזיזא ; אזניו חרוכות מאד" , אבל בתוספתא איתח' "הלמח שאין לו אזנים" וכפי הנראה היתה גירסת רש"י במשנה "הלמח והלימע" ובברייתא מוסיף "הלמח" כגירסת הלשון קדשים , וע"ז באר "שהוא צעל אזנים חרוכות , אבל בלשון ערבי הוראת מלת "חז" (אבשניידען) כרות וחתוך , ומזה נראה כפי' הערוך ז"ל שגלת "חזיזא" ענינה "חתוך" שאין לו אזנים .

ע"ע צם ב.

א) צמות (ירו' מעש' ג) ואין צמית ביובל (פערבלייבען, אויף איממער) מל"ם.

ב) צמות ת"י ומשמע ודומה (צראשית כס יד) וצמיתא ושתוקא; נראה שיש לגרום "וצמיתא", ענ' שמיעה.

צן (ירו' ז"מ ז) קרדום מבקע בו עצים אבל לא צינים; עצי תמר קשים מאד, מע' צני. ובתוספ' (ז"מ ז) הגיר "אבל לא צנון" (רעמיג) מין שורש חריף ועו הטעם.

צנייתא (שנת קלט:) לא נהדוק אינש צנייתא; צ"ל "צבייתא" (שפאנכען).

צנע (סה"ר, הנך יפה דודי) את מצנע יתהון ס' רבוא דקניא, כמו "מנעצא" (איינשטעקען), וכן הוא באי"ר (בלע ה'), או הוא כמו "ממצע" (אויסברייטען) ענ' שמוח.

א) צנף ל"ם (הערומוויקלען, אומווינדען) ענין עטיפה.

ב) צנף (ת"י צמד' טו לת) על צנפת דגולתהון (ציפפעל) כנף.

ג) צנף (ת"י ט ח ז) צנף (תרנגול ברא) צנפא (קראָהען, שרייען) מע' צנף ב, (חולין עט.) צנף קליה בר סוסיא (העלל-לויט-וויהרען).

צנך (ירו' מעש' ח) אוגדו צינוק גדול; מל"ם (ירמיה כט טו) ואל הצנוק (געפאָנגנים; פֿעסעל; בונד) מאסר; ואגודה.

צנתר (ת"י ט ח ז) תרין צנתרין דדהבא (קאנאלע, ראָהרע) צנורות.

צעא ת' ושחקים ירעפו (משלי ג כ) ושמיא צעי (ערגיעסען); אולי צ"ל "צבעי" (בענעטצען) כע' צבע ו. **צער** (מכיל' משפטים) יגנב מעמו להוציא את הצוער; רועה הצעיר (אונטער-הירט), פֿיטערער; ואולי יש לגרום "הנוער, כע' נער ד.

א) צף (ירו' מוטה ט) נופת צופים דבש הבא בצפייה (שויבען-האָנגי),

(ירו' ז"ק ט) בשעשוהו (להצמר) צופים (ראָקען) כעין לשון ארוך ודק מוכן לטויה, (מוס' כלאים ה) הפוקרית והציפה.

ב) צף (ילמד' ויקרא) מחבת צפה (פֿלאך, פֿאַן אָבען) שטוחה ונראה קרקעיתה, מע' צף א.

צפד (ירו' חנומ' ט) ערשים צופדות אותו; מל"ם (איכה ד ח) צפד עורם (פֿערהארטען, דאררען).

צפן (עירו' נג) הצפינונו היכן ר"א צפון *σαφνίζω* (ערקלאָרען, אנצייגען) ענ' צפיה וראיה.

צפצף (ירו' גיטין ז) חרונגא הוו מצפצפין תמן (ענג; זעלטען)

דחוק למצוא אותם. (ר"ס יז.) בינונים מצפצפים ועולים; דוחקים עצמם מעט מעט. (סה"ר, מי זאת הנשקפה נאותן של ישראל מצפצפת. (מכיל' משפטים) אבל אם היתה (האש) מצפצפת ומהלכת (זאכט-ציהען) ענ' נדנוד ודחיקה מעט מעט.

צפר (ירו' חגיגה ז) אלין צפאריה תוהו חושך אפלה *ζοφερος* (דונקעל, פֿינסטער) כחות החושך [מגלות מעשה רשעים שבמחשך מעשיהם].

צפרייה (קה"ר, טובה חכמה) מה האומנות (מ"ז יח טז) כו' צפרייה *spira* (קרייזע) לזבזים מקיפי הדלתות לקשוט; ודרש אומן מע' אמן ג (שטריוף).

צפרנא (ז"מ פה.) ; ושבע בצפרנא (שארבאָק) מין חולי השנים, ע"ע צפידנא.

צפרירי (ת"י צמד' ו כד) רוחות ושדים של בוקר.

ציץ (שנת קכא.) נקטיה בצוציותא. (קדושין פא:) דריש צוציותא (שפיטצען,

ענדע), זנב קצה וראש של איזה דבר. **צוצלין** (ירו' פסחים י) מסנים וצוצלין (גירטעל, באַנדעל) מין בגד וחגורה

כהצורצור הוזה שמתחפש בנוצות אחרים, ואין ניכר אמתת מראהו, כן היה יוסף ברו לא כתוכו, שאסר אותו כאכורי [אבל רק] לעיניהם.

צורר (כ"ס כז) קולו דק או צרור; צ"ל "צורר" *crudus* (ראַהער-שטימם) קול עב ובלתי נעים.

צירת (ס"י דכ"ס כח כצ) צירתא דלכא (וועהען) מע' צר ב; ואולי יש לגרום "צירחא", כמו בש"ס (גיטין סט:)

צת (דכ"ס לז א) אציתו שמיא (האַרען, נעהאַרען) בע' ציית.

צתת (י"ו' סוטה ט) כי ימצא (חלל) לא שיהא חוזר ומצותת (נאכזוכען) ענ' חפוש והשתדלות, מע' שלפ"ו.

ק

קאים (כ"ח ט"ז כד יג) הא אנא קאים (שמעהען) מל"מ.

קבה ל"מ (כמדכר כה ח) אל קבתה (וואנינא) בית הרחם, ת' פלג (סהל"ס סה יוד) קובתא (באך; קועללע) מקור, ונקרא גם הרחם "קובה", ע"ד את מקורה הערה.

קבט (י"ו' סוטה י"ד) קבושין של מוריים *κιβωτος* (קאסטען, קופע) ע"ע קבת.

קבט (י"ו' שנה א) פנקריסין וקבטיות; הוא לד"ק מין כרוב וקפלוטות.

קבטריא (י"ו' ע"ז ב) זגניא וקבטריא, מע' שלפ"ו; עושי קבוטות (שריינער).

קבטבריני (י"ו' חלה ב) קב של טבריה.

קבל (יומא עה:) שכלי וקבלי; צ"ל קבלי או "בבלי" *κλαμα* (קרא-מעטס-פֿאַגעל) מין עוף שמן.

קבלה (כ"ס י"ט) דברי קבלה; (טראדיציאן) דברי הנביאים שקבלו ממרע"ה.

קבלים

וחגורה, כע' צלצל ג.
צר ת' התעוף עיניך (משלי כג ה) תצר עיניך; לעיל בע' צר א.

צר (ו"ל ו) צור הדין קניא, (ז"ר י"ז) והוות צייריה בידיה (האל-טען) ענ' אחיזה.

צר ת' יחגור (ויקרא טז ד) וצר (אומבינדען) מע' צר א.

צרא (שמ"א ח ו) ומצהבא לה צרתה (נעבנפֿרויא; פֿיינדן) ל"מ.

צרב (ס' עוזד' א ט) דישתצי גבר דביה צורבא, וי"ג צורבא, (נוטצען) ע"ע.

צרה (ס"י צמד' כד כד) יצטרחון מרומאי (הערפֿאַרברעכען, הערויסגעהען).

צרה (משלי כח טו) ורובא מצריה (ברומען, שרייען) ל"מ.

צוריא (גדה כג) הא באוכטא הא בצוריא; מערכי צר ד' וה' זיך אומדרעהען) כל גל גל העין הסובב בחורו, וכן נקרא בל"ו פתח העין.

צרך ת' ואביונך (דכ"ס טו יא) צרכיא (נאַטהדירפֿטיגער) (י"ו' שזיעים ג) דאזל ליה לצורכא; נקבים גדולים; [ותשמיש סנה' פנ:].

צרף (ס"י צמד' כד כד) ויצרפן עמהון. (פסח' מח.) הסל מצרפן (פֿעראייניגען) ענ' חבור.

צרף (י"ו' ז"מ ד) לצורפה בירושלים; מצרפה ביפה (וועכסלען) ענ' חלוף.

צרף (שנה מא:) והלא מצרף (הארטען) מחזק ומחבר חלקיו זה בזה. (י"ו' ריש פט"ז דינמות)

בא' שנפל לירדן ועלה לאתר י"ז יום והכירו שצרפתו הצינה; ואולי יש לגרום "שצפתו" (פֿערהארטעט) ע"ע לעיל.

צרפא (משלי י"ג) צרפא נקי לסאמא (טיגעל) מצרף.

צרצור (ז"ר לז) כהדין צרצורא עביד (יוסף) כשאסרו (לשמעון); פי'